

ZAGADNIENIE WĘGLI BRUNATNYCH

Tezy wysunięte do dyskusji na II Zjazd PZPR wskazują między innymi na rolę surowców mineralnych w uprzemysłowieniu kraju, a tym samym w podniesieniu stopy życiowej mas pracujących. W zakresie bazy paliwowo-energetycznej wskazują one na konkretne zadania dotyczące zwiększenia wydobycia węgla brunatnego i rozszerzenia jego zastosowania w gospodarce narodowej.

Znaczenie węgla brunatnego dla naszej gospodarki narodowej jest ogromne, a dalszy rozwój wydobycia tego surowca stanowi niezbędny czynnik rozwoju. Węgiel brunatny bowiem, poza węglem kamiennym, stanowi wielką bazę paliwowo-energetyczną i chemiczno-przetwórczą. Surowiec ten już dawno został odpowiednio doceniony w Związku Radzieckim, w Niemczech, Czechosłowacji i w innych państwach. Wystarczy przypomnieć, że np. w Niemczech, gdzie znaczna część różnych gałęzi przemysłu opiera się na bazie węgla brunatnego, wydobycie tego węgla w 1938 r. doszło do 195 milionów ton.

W Polsce przed r. 1939 węgiel brunatny był paliwem mało znanym, na większą skalę nie eksploatowanym, mającym dla kraju rządzonego przez sfery kapitalistyczno-obszarnicze bardzo niewielkie znaczenie gospodarcze. Z wyjątkiem nielicznych poszukiwań Instytutu Geologicznego nie prowadzono specjalnych badań istniejących ani nie odkryto nowych złóż węgla brunatnego. Nie prowadzono na szerszą skalę badań chemicznych i technologicznych, mających na celu wydzielenie węgli nadających się do przeróbki chemicznej. Nie prowadzono stałej odbudowy górniczej znanych złóż, a dorywcza eksploatacja węgla brunatnego w niektórych punktach kraju szybko zamierała wobec konkurencji węgla kamiennego.

Dopiero z chwilą powstania Ludowego Państwa Polskiego, z chwilą odzyskania w r. 1945 przastarych polskich ziem zachodnich ze znacznymi zasobami tego surowca, zagadnienie węgla brunatnego w Polsce stało się na nową płaszczyznę. Wydobycie węgla brunatnego zyskało doniosłe znaczenie gospodarcze.

Polska dysponuje poważnymi złożami węgla brunatnego, zajmując pod względem jego zasobów jedno z pierwszych miejsc w Europie. Występowanie węgla brunatnego stwierdzone zostało na rozległych obszarach naszego państwa, głównie na obszarach Polski zachodniej, gdzie znaczna ilość złóż tego cennego surowca, występując w korzystnych warunkach geologicznych, jest obecnie eksploatowana. Poważne ilości złóż węgla brunatnego występują w Polsce centralnej i północnej, doszło do nich kilka złóż nowoodkrytych i zbadanych w ostatnich latach. Zarejestrowane są również punkty z występowaniem w innych częściach Polski, wyma-

gające przeprowadzenia badań geologiczno-poszukiwawczych.

Jednakże istnieją jeszcze realne możliwości odkrycia nowych, nie znanych nam dotychczas złóż węglowych, zwłaszcza jeśli się zwróci uwagę na fakt, że niedostatecznie poznana węglonośna formacja brunatnowęglowa pokrywa przeszło 3/4 obszaru Polski. Jest rzeczą jasną, że przy tak rozległym zasięgu utworów węglonośnych nie jedno poważne złożo węgla brunatnego czeka na odkrycie.

Zanalizujmy dorobek naszego Ludowego Państwa w zakresie węgla brunatnego.

Przed wszystkim doprowadzono do stanu użyteczności, rozszerzono i rozbudowano zawieruchą wojenna zniszczone, a przedtem rabunkowo prowadzone kopalnie węgla brunatnego, znajdujące się na terenach naszych Ziemi Zachodnich. Fakt, że już w r. 1948 kopalnie węgla brunatnego przedtem zniszczone i zatopione, pozabawione planów kopalnianych, urządzeń i środków komunikacyjnych, urządzeń prądowórczych umożliwiających odwdomnienie i uruchomienie kopalni, wydobyły prawie taką samą ilość węgla brunatnego, jaką wydobyli Niemcy na tych samych terenach w r. 1937, jest najlepszym dowodem wysiłku pracowników polskiego przemysłu węglowego oraz troski i opieki ze strony partii i rządu, doceniających udział węgla brunatnego w naszej socjalistycznej gospodarce narodowej.

Rozwinięto na szeroką, niespotykaną przed r. 1939 skalę, prace geologiczno-poszukiwawcze dla rozszerzenia stopnia poznania dotychczasowej bazy węgla brunatnego, w czego konsekwencji opracowano wiele starych i odkryto szereg nowych złóż węglowych o doniosłym znaczeniu gospodarczym.

Rozpoczęto systematyczne prace dotyczące chemii i technologii węgla brunatnego, co stwarza realne podstawy rozwoju naszego przemysłu chemiczno-przetwórczego.

Zaznaczyć tu należy, że czynna jest już w kraju ekstrakcja węgla brunatnego, która pozwoli uzyskać w niedługim czasie wosk montanowy w takiej ilości, że jego produkcja pokryje zapotrzebowanie naszego rynku. W rejonie Końskich realizuje się budowę kombinatu energo-chemicznego, opartego na znacznych zasobach węgla brunatnego, w którego skład mają wejść brykietownia, elektrownia i zakład przeróbki węgla.

Rozpoczęto systematyczne prace naukowe nad poszczególnymi złożami węgla brunatnego w zakresie opracowań monograficznych.

We wszystkich tych dziedzinach jak i w wielu innych ściśle ze sobą współpracują zarówno Instytut Geologicz-

ny, jak i resortowe służby geologiczne, mające na względzie jak najszybsze oddanie do produkcji nowych terenów węglonośnych.

Pomimo poważnych wysiłków, które poświęciliśmy problemowi węgla brunatnych w Polsce, stwierdzić musimy, że bilans ich w zakresie badań, poszukiwań, eksploatacji i przeróbki chemicznej węgla brunatnych jest jeszcze zbyt mały w stosunku do wzrastających potrzeb naszej gospodarki narodowej.

Musimy szczerze przyznać, że:

1. Poszukiwania geologiczne, chociaż przyjęły dziś zupełnie inne oblicze niż w latach przedwrześniowych, są w dalszym ciągu niedostateczne. Należy je w jak najszybszym czasie powiększyć, aby przez całkowite poznanie starych i odkrycie nowych złóż stworzyć szeroki front roboczy dla przemysłu węgla brunatnego. Jakkolwiek wiadomo, że zasoby

tego surowca w kategorii C₂ są bardzo znaczne, to jednak służba geologiczna musi w najbliższych latach przenieść te zasoby do wyższych kategorii.

2. Nasze badania geologiczne w zakresie chemii, petrografii, paleobotaniki, stratygrafii, sedimentologii i paleogeografii węglonośnych utworów węgla brunatnego powinny być rozwinięte w jak najszybszym czasie i na szeroką skalę.

Węgiel brunatny wspólnie z węglem kamiennym jest i pozostanie główną podstawą bogactwa Polski. Rozwój badań geologicznych i innych dyscyplin naukowych z nimi związanych musi pójść w parze z rozwojem górnictwa oraz tych działów przemysłu, dla których węgiel brunatny jest podstawowym surowcem chemicznym. Zadania te są nakazem dla naszego pokolenia w dziedzinie dalszego rozwoju i umacniania naszej gospodarki narodowej oraz w podnoszeniu stopy życiowej mas pracujących Polski Ludowej.